

زنان در نگاه و رویکرد نامزدان ریاست جمهوری

دویچه وله

نام‌نویسی یک زن "دگراندیش" برای نامزدی ریاست‌جمهوری، تشکیل ستادبانوان ازسوی کروی و حضور دائمی زهرارهنورد در کنار موسوی را شاید بتوان از ویژگی‌های دهمین دور انتخابات ریاست جمهوری ایران دانست. برای کسانی که پیگیر اصل ۱۱۵ قانون اساسی هستند و سالهاست که می‌خواهند تکلیف کلمه "رجل" به عنوان شرط اول رئیس جمهوری ایران مشخص شود، با نام "اعظم طالقانی" ناآشنا نیست. دبیرکل جامعه زنان انقلاب اسلامی و سردبیر نشریه "پیام هاجر" تا به حال چندین مرتبه برای "انتخاب شدن" به عنوان رئیس‌جمهور، ثبت‌نام کرده و هر بار صلاحیت او از سوی شورای نگهبان رد شده است. اعظم طالقانی دختر آیت‌الله طالقانی و نماینده دور اول مجلس شورای اسلامی، در دور قبلی انتخابات ریاست جمهوری بعد از اینکه برای چندمین بار رد صلاحیت شد، همراه با گروه دیگری از زنان، مقابل ساختمان ریاست جمهوری تجمع کرده و خواستار روشن شدن تکلیف کلمه "رجل" شدند. بعد از این تجمع برای اولین بار یک موضع‌گیری صریح از سوی شورای نگهبان درباره رجال سیاسی انجام شد. غلامحسین الهام سخنگوی وقت شورای نگهبان گفت: «نص قانون اساسی، مرد بودن نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری است و علاوه بر آن باید رجل سیاسی هم باشد».

با این اظهارنظر صریح تا حدود چهار سال غائله زن یا مرد بودن "رجل" خوابید اما با نزدیک شدن به زمان دهمین دور انتخابات، یک بار دیگر این بحث درگرفت و یک بار دیگر چهره همیشگی، اعظم طالقانی اولین کسی بود که خواست تا تکلیف اصل ۱۱۵ قانون اساسی معلوم شود. این بار اما زنانی از طیف راست نیز وی را همراهی کردند از جمله رفعت بیات عضو ائتلاف زنان اصولگرا. معصومه ابتکار، رئیس سازمان حفاظت از محیط زیست در زمان خاتمی نیز این بار به این جمع پیوست.

نهایتاً، یک بار دیگر شورای نگهبان درباره اصل ۱۱۵ قانون اساسی اعلام موضع کرد ولی این بار درست بر خلاف دفعه قبل. عباسعلی کدخدایی سخنگوی کنونی شورای نگهبان در اواخر فروردین ماه جاری اعلام کرد: «کاندید شدن زنان در انتخابات ریاست جمهوری منعی ندارد و شورای نگهبان هیچگاه واژه رجل سیاسی را در قانون اساسی تفسیر نکرده است و هرگاه زنی رد صلاحیت شده به خاطر نداشتن صلاحیت عمومی بوده است».

طبق آخرین گزارشها تا زمان نگارش این مطلب، ۱۱ زن برای انتخابات ریاست جمهوری به عنوان نامزد ثبت‌نام کرده‌اند. یکی از این زنان ژیلا شریعت‌پناه است. خانم شریعت‌پناه کنشگر کمپین یک میلیون امضا و عضو همگرایی جنبش زنان برای طرح مطالبات در فضای انتخاباتی است. وی ۵۷ سال داشته و در رشته فیزیک، مدرک مهندسی با فوق تخصص حفاظت در برابر تشعشعات رادیواکتیو دارد. شریعت‌پناه همچنین مؤلف کتابی با عنوان "تحلیلی نو بر حقوق زن از دیدگاه قرآن" است. این فعال زنان اعلام کرده که در صورت انتخاب شدن به عنوان رئیس‌جمهور، عزت‌الله سبحانی را به عنوان معاون اول و شیرین عبادی را در مقام وزارت دادگستری منصوب خواهد کرد.

ژیلا شریعت‌پناه در گفت و گو با بخش فارسی رادیو دویچه‌وله می‌گوید که تا به حال چهار مرتبه برای انتخابات مجلس ثبت‌نام کرده و از سوی شورای نگهبان رد صلاحیت شده است اما معتقد است باید آنقدر به این کار ادامه داد تا بالاخره شورای نگهبان راضی به

پذیرش زنان شود: «من ۹۹/۹۹ درصد مطمئنم که رد صلاحیت می‌شوم. ولی می‌خواهم بگویم که ما هستیم و این بودنمان را با نوشتن اسم و اعلام هویت ابراز بکنیم. چون اگر ما ننویسیم و آنها رد نکنند، می‌گویند که کسی نیامد. هیچ کدام از خانم‌ها خودش را در این حد ندانسته که خودش را لایق این پست بداند. ما می‌آییم، می‌نویسیم و می‌گوییم اسم نوشته‌ایم، پس هستیم».

وی در پاسخ به این پرسش که در شرایط کنونی اصولاً چقدر رئیس‌جمهور شدن یک زن می‌تواند برای زنان ایران مهم باشد و چقدر این خواست در اولویت قرار دارد چنین می‌گوید: «ما می‌توانیم از جزء به کل برویم و از کل به جزء. چرا یک راه را ببندیم و فقط یک راه را باز کنیم. الان ما شاهد هستیم که کمپین یک میلیون امضا کاملاً موفق در ایران و خارج از ایران دارد عمل می‌کند. این از جزء به کل رفتن است، از مردم به مسئولین. حالا چه اشکالی دارد که ما از کل هم به جزء برویم. اگر ما یک رئیس‌جمهور زن داشته باشیم، او می‌تواند لوایح مثبت به مجلس بدهد، هرچند که مجلس آنها را قبول نکند. مگر آقای مصدق چند نفر بود؟ در یک مجلسی که بافتش بافت سلطنتی بود. ولی ایشان در همان مجلس با نطق‌های قبل از دستوری که داشت و با امکاناتی که داشت، توانست یک مملکت را نجات بدهد. ما چرا به این خودباوری نرسیده‌ایم؟ ما چرا فرض نکنیم که در میان خانم‌ها مصدقی وجود دارد و می‌تواند مملکتی را از این وضعیت به وضعیت بهتری ببرد».

زنان در کابینه کروبی

آخرین شنبه فروردین ماه جاری، در گردهمایی سراسری سران ستاد انتخاباتی مهدی کروبی نام «جمیله کدیور» به عنوان رئیس ستاد بانوان کروبی مطرح شد. در همان جلسه بود که کروبی اعلام کرد که حتماً یک وزیر زن در کابینه‌اش خواهد داشت. وی همچنین گفت: «داشتن یک وزیر زن هرچند به یکباره تغییری پدید نمی‌آورد ولی می‌تواند گامی مهم و رو به جلو در راستای شکستن موانع این حضور باشد».

جمیله کدیور خواهر محسن کدیور روحانی دگراندیش و نوگرا و همسر عطاالله مهاجرانی وزیر ارشاد دولت خاتمی که هم‌اکنون عنوان رئیس ستاد بانوان کروبی را نیز با خود دارد، در دفاع از سیاست‌های کروبی در مورد زنان به بخش فارسی رادیو دویچه وله چنین می‌گوید: «به نظر من پیشینه‌ی آقای کروبی در دفاع از حقوق زنان متمایز از دیگران است. آقای کروبی سالها قبل از انتخابات، بر حضور زنان در مجمع تشخیص مصلحت نظام، مجلس خبرگان، شورای نگهبان تاکید کرده‌اند. در موارد متعددی هم پیش آمده بود که در رابطه با حمایت از زنان با برخی از دولت‌مردان جدل کرده بودند. ایشان به عنوان اولین کاندیدایی که ستاد بانوان خودشان را فعال کردند و معاونت امور بانوان را در ستاد انتخاب کردند، به نظر من می‌آید که از این جهت هم رویکرد مثبتی دارند».

خبر تهیه برنامه‌ای جامع برای حل مشکلات زنان از سوی کمیته بانوان حزب اعتماد ملی که ریاست آن را کروبی بر عهده دارد نیز در میان اخبار انتخاباتی این روزها توجهات را به خود جلب کرد. بدرالسادات موسوی رئیس شاخه بانوان حزب اعتماد ملی به خبرگزاری فارس گفته است: «این برنامه شامل اقدامات اجرایی برای حل نیازها و مسائل زنان خواهد بود و در صورت پیروزی آقای کروبی در انتخابات، توسط کمیته بانوان ستاد انتخاباتی به وی ارائه خواهد شد».

جمیله کدیور رئیس ستاد بانوان کروی این شانبه را که تشکیل این کمیته در آستانه انتخابات جنبه تبلیغاتی دارد رد کرده و می‌گوید: «پیشینه‌ی آقای کروی نشان می‌دهد که ایشان هیچ موقع درصدد نبودند از شعارهایی که در جهت حمایت از یک قشر باشد، استفاده‌ی ابزاری کنند. با توجه به این پیشینه، با توجه به عملکرد ایشان و با توجه به اظهارنظرهای ایشان که خاص مقطع انتخابات نیست، می‌توانیم بگوییم این شعارهایی که آقای کروی در مقطع انتخابات می‌دهد یا برنامه‌هایی که در رابطه با مسایل زنان می‌دهد، برنامه‌های مقطعی نیست بلکه برنامه‌هایی است که اساس و پیشینه‌ی ذهنی ایشان مبتنی بر همان است و ما با توجه به شناختی که نسبت به ایشان داریم و با توجه به این که به صداقت ایشان ایمان داریم و معتقدیم که ایشان یا حرفی را نمی‌زند و یا وقتی حرفی را می‌زند به آن عمل می‌کند، بر همین اساس من و مجموعه‌ای که با ما در ستاد بانوان همکاری می‌کنند بر این باور هستیم که این اظهارنظرها یا برنامه‌هایی که در حال تدوین است، برنامه‌های مقطعی نیست و به نظرم می‌آید شخص آقای کروی و کارنامه‌ی آقای کروی مهم‌ترین تضمینی است که ما می‌توانیم برای اجرایی‌شدن و عملی‌شدن این برنامه‌ها داشته باشیم».

زهره رهنورد، میشل اوباما‌ی ایران

«زهره رهنورد همچون میشل اوباما، همسر رئیس جمهور آمریکا، نقشی فعال در انتخابات ریاست جمهوری ایران ایفا می‌کند و در اکثر سفرهای تبلیغاتی شوهرش حضور دارد. وی در تلاش برای جذب آرای زنان به نفع شوهرش، نقشی بی‌همتا در انتخابات ریاست جمهوری ایران برعهده گرفته است».

این قسمتی از گزارش روزنامه انگلیسی گاردین در مورد نقش زهره رهنورد در انتخابات ریاست جمهوری ایران بود. این گزارش می‌افزاید: «شاید میرحسین یکی از سیاستمداران قدیمی با اندیشه‌های مربوط به گذشته باشد اما او قطعاً «سبکی مدرن» را برای مبارزات انتخاباتی خود برگزیده، حداقل از این منظر که در همه سفرهای انتخاباتی، همسر خود را به همراه دارد». گاردین می‌نویسد: «موسوی از طریق دخالت دادن همسرش در برنامه‌های انتخاباتی دو هدف را دنبال می‌کند، اول اینکه او به دنبال جذب آرای اصلاح‌طلبان است. وی از این امر مطلع است که احترام به برابری حقوق زنان و مردان بخشی لاینفک از برنامه‌های تبلیغی اصلاح‌طلبان در ایران است و نکته دوم اینکه موسوی به دنبال جذب آرای بانوان است. زنان ایرانی در گذشته نقشی فعال در به قدرت رسیدن خاتمی ایفا کردند».

اما این فقط روزنامه گاردین نیست که همراهی یک کاندید ریاست جمهوری با همسرش در ایران را مورد توجه قرار داده. وبسایت شهاب نیوز در مورد حضور دائمی زهره رهنورد در کنار همسرش چنین می‌نویسد: «یکی از جالب‌ترین ویژگی‌های انتخابات امسال که مورد توجه برخی از رسانه‌های غربی نیز قرار گرفته؛ حضور مستمر و دائمی زهره رهنورد، همسر میرحسین موسوی در کنار اوست. در حالی که زنان رؤسای جمهور یا نامزدهای انتخابات ریاست جمهوری ایران طی سه دهه گذشته همواره نقشی حاشیه‌ای و تا اندازه‌ای تشریفاتی داشته‌اند، این زهره رهنورد است که برای اولین بار دیوار ضخیم کشیده شده بر دور بانوان اسلامی را می‌شکند و خود را به متن مبارزات انتخاباتی میرحسین موسوی می‌رساند. رفتاری شجاعانه و منحصر به فرد که نشان می‌دهد شاید برای اولین بار در تاریخ جمهوری اسلامی؛ یک نامزد انتخابات ریاست جمهوری نه در لفظ و سخنرانی که در عمل به مشارکت واقعی زنان در تمام امور کشور معتقد است و از آن حمایت می‌کند».

شاید حضور زهرا رهنورد در کنار میرحسین موسوی را بتوان از دیدگاه دیگری نیز مهم دانست. در دور قبلی انتخابات ریاست جمهوری زمانی که اصلاح‌طلبان با جدیت به دنبال راضی کردن میرحسین موسوی برای حضور در انتخابات بودند، گروهی از جناح مقابل شایع کردند که در صورت حضور موسوی عکس‌های بی‌حجاب همسر او در قبل از انقلاب را منتشر خواهند کرد. این شایعه تا بدانجا پیش رفت که برخی گفتند علت عدم حضور موسوی ترس از انتشار این عکسها بوده. اما اکنون با قطعی شدن نامزدی موسوی، گویا این شایعه رنگ باخته و همسر او قصد دارد نشان دهد که هیچ ابایی از ظاهر شدن در مجامع عمومی ندارد هرچند که او دانشجوی دانشکده هنرهای زیبا در پیش از انقلاب بوده، دانشکده‌ای که فضای خاص آن در پیش و حتی پس از انقلاب بارها از سوی جناح تندرو مورد نقدهای تیز قرار گرفته است.

اما آیا تشکیل ستاد بانوان از سوی یک نامزد و حضور پررنگ همسری جنجالی در کنار نامزد دیگر و یا حتی نام‌نویسی یک چهره متفاوت از زنان در انتخابات ریاست‌جمهوری می‌تواند نشانه‌ای از تغییر باشد؟ باید منتظر ماند و دید.

نویسنده: میترا شجاعی

تحریریه: فرید وحیدی

http://www.dw-world.de/popups/popup_printcontent/0,,4237556,00.html